

مشخصات لایحه

دوره هشتم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۳۱

شماره چاپ:

۷۶۰

تاریخ چاپ:

نام دفتر:

مطالعات اقتصادی

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالی در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان»

مقدمه

موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالی در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان، در دو نسخه در تاریخ ۲۰ اسفند ماه ۱۳۸۷ هجری شمسی (برابر با ۱۰ مارس ۲۰۰۹ میلادی) به سه زبان فارسی، آذربایجانی و انگلیسی تنظیم و به امضای دو طرف رسیده است. در این موافقتنامه قید شده است که با رعایت مقررات سایر مواد در صورت اختلاف در تفسیر آن، متن انگلیسی حاکم خواهد بود.

کشور آذربایجان با دارا بودن تراز تجاری مثبت در مبادله با ایران طی سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۷ (البته بجز دو سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ که تراز تجاری این کشور با ایران منفی شده است) از موقعیت و مختصات جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی خاصی برخوردار است و می تواند به عنوان طرف تجاری و بازرگانی مناسبی برای کشور ما محسوب شود. بررسی ترکیب مهمترین اقلام صادراتی کشور آذربایجان به ایران (بنزین، روغن های سبک غیر خام، شمش آهن، پروفیل آهنی، چوب، محصولات نیمه تمام آهنی، آلیاژهای آلومینیوم، آلومینیوم کار نشده، پشم شیشه، آهن و فولاد) و مهمترین اقلام صادراتی ایران به این کشور (البسه، چرم و پوست، روده، پارچه های توری، کفش، انواع کاشی ها، وسایل نقلیه موتوری، سبزیجات و خرما) و همچنین تراز تجاری این دو کشور طی سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۷ نشان دهنده این واقعیت است که این دو کشور می توانند با همکاری مالی و بازرگانی بیشتر، ظرفیت های تجاری و اقتصادی مناسبی ایجاد کنند که تدوین قوانینی از این دست می تواند بسترهای مورد نیاز چنین روابطی را مهیا سازد. جدول زیر با نشان دادن میزان و سطح صادرات و واردات و در نهایت وضعیت تراز تجاری بین دو کشور ایران و آذربایجان طی سال های یاد شده مؤید این واقعیت است که دو کشور می توانند با ایجاد زمینه های مناسب بسترهای رشد بالاتر این مبادلات را فراهم کند.

جدول. حجم صادرات، واردات و تراز تجاری بین دو کشور جمهوری آذربایجان و جمهوری اسلامی ایران طی سال های ۱۳۷۶-۱۳۸۷

(میلیون دلار)

سال	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	*۱۳۸۷
صادرات	۱۹۲/۶۸۷	۱۲۰/۳۳۲	۱۱۹/۲۴۴	۲۴۸/۸۴۷	۳۱۲/۵۷۳	۲۴۵/۶۸۴	۳۰۷/۳۷۸	۳۴۲/۹۳	۳۳۰	۲۲۳	۲۲۲	۲۳۴
واردات	۱۱۹/۲۴۵	۳۸/۸۴۱	۲۵/۹۹۲	۳۴/۱۶۴	۲۰/۸۴۶	۲۴/۸۳۱	۹۶/۴۶۸	۱۳۷/۰۶۸	۱۶۴	۲۸۲	۳۴۹/۵	۱۹۵
تراز تجاری	۷۴/۴۴۲	۸۱/۴۹۲	۹۳/۲۵۲	۲۲۴/۶۸۳	۲۹۲/۷۲۷	۲۲۰/۸۵۳	۲۱۰/۹۱	۲۰۵/۸۶۲	۱۶۷	-۵۹	-۲۷/۵	۳۹

منافذ: وبگاه رسمی سازمان توسعه تجارت ایران (www.tpo.ir)

* این رقم کارشناسی نشده و غیرنهایی است.

لازم به ذکر است پیش از انقلاب اسلامی، کشور ما تنها با کشورهای فرانسه و آلمان موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف امضا کرده بود، اما در سال های بعد از انقلاب اسلامی و به خصوص در سال های اخیر (از سال ۱۳۷۶ تا به حال) چندین مورد موافقتنامه از این نوع با دیگر کشورها از جمله اسپانیا، اندونزی، ایتالیا، بحرین، بلغارستان، سودان، تاجیکستان، زیمبابوه، رومانی، الجزایر و... در مجلس مورد بررسی قرار گرفته است. در این گزارش سعی شده است لایحه این موافقتنامه، به صورت خلاصه مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

۱. موضوع لایحه

این لایحه دارای یک ماده واحده (موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالی در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان)، یک تبصره، یک مقدمه توجیهی، ۲۹ ماده و پروتکل ضمیمه آن است.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۹۷۹۴

تاریخ انتشار:

۱۳۸۸/۵/۲۰

۲. اهداف لایحه

- گسترش همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان،
- لزوم اتخاذ تدابیر قانونی برای اجتناب از اخذ مالیات مضاعف از اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در هر یک از دو کشور و همچنین گسترش دامنه تبادل اطلاعات و جلوگیری از تخلفات مالی در مورد مالیات‌های بر درآمد و سرمایه بین دو کشور مذکور،
- ایجاد تسهیلات و تمهیدات لازم به منظور تضمین تداوم فعالیت‌های اقتصادی،
- توسعه و ارتقای سطح مناسبات بین دو دولت.

۳. بررسی مفاد لایحه

طبق این موافقتنامه دولت‌های جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان، اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالی در مورد مالیات بر درآمد و سرمایه را مورد توافق قرار داده و در موارد ذیل با یکدیگر توافق کردند:

- تعیین اشخاص مشمول موافقتنامه ماده (۱)، مالیات‌های موضوع موافقتنامه که شامل مالیات بر درآمد و مالیات بر سرمایه است ماده (۲).

- تعریف اصطلاحات کلی مورد نیاز (مواد (۲)، (۴) و (۵)).

- تعیین موارد مشمول مالیات بر درآمد حاصل از اموال غیرمنقول، ماده (۶) - درآمدهای تجاری، ماده (۷) - درآمد حاصل از حمل و نقل بین‌المللی، ماده (۸)

(۸) - مؤسسات شریک، ماده (۹) - سود سهام، ماده (۱۰) - هزینه‌های مالی، ماده (۱۱) - حق الامتیاز، ماده (۱۲) - عواید سرمایه‌ای، ماده (۱۳) - خدمات شخصی

مستقل، ماده (۱۴) - خدمات شخصی غیرمستقل، ماده (۱۵) - حق الزحمه مدیران، ماده (۱۶) - هنرمندان و ورزشکاران، ماده (۱۷) - حقوق بازنشستگی، ماده

(۱۸) - خدمات دولتی، ماده (۱۹) - محصلین، ماده (۲۰) - سایر درآمدها، ماده (۲۱) - سرمایه، ماده (۲۲) و آیین‌نامه حذف مالیات مضاعف، ماده (۲۳).

- اشاره به رعایت موارد عدم تبعیض، ماده (۲۴).

- آیین‌نامه توافق دوجانبه، ماده (۲۵).

- تبادل اطلاعات در راستای اجرای موافقتنامه، ماده (۲۶).

- نحوه اجرای مقررات در مورد اعضای هیئت‌های نمایندگی و مأموریت‌های سیاسی و مناصب کنسولی، ماده (۲۷).

- نحوه لازم‌الاجرا شدن موافقتنامه، ماده (۲۸).

- نحوه فسخ موافقتنامه، ماده (۲۹).

در سال‌های اخیر تبصره‌ای به ماده واحده معاهدات مشابه اضافه شده است مبنی بر آنکه هزینه‌های مالی موضوع بند «۳» ماده (۱۱) موافقتنامه مجوز کسب درآمد غیرقانونی از جمله ربا محسوب نمی‌شود. شایان ذکر است این تبصره زائد بوده و توافقات طرفین در اصل متن آمده و وجود این تبصره تغییری در تکالیف طرفین ایجاد نخواهد کرد. لذا پیشنهاد می‌شود این تبصره حذف گردد، زیرا وجود چنین تبصره‌ای می‌تواند این تصور را ایجاد کند که درخصوص کشورهایایی که چنین قید و تبصره‌ای در معاهدات با آنها وجود ندارد، ماده (۱۱) موصوف اجازه اخذ درآمدهای غیرقانونی را می‌دهد حال آنکه قانونگذار چنین نیتی نداشته است. هر چند در سال‌های اخیر معاهدات مشابه، با این تبصره همراه بوده و شورای نگهبان نیز ایرادی را وارد ندانسته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

ضرورت توجه به مناسبات سیاسی و اقتصادی بین کشورها از یک طرف و نیاز به آن از سوی دیگر، در بیشتر کشورها ایجاب می‌کند تا به اشکال مختلف از جمله امضای موافقتنامه دوطرفه، زمینه گسترش راهکارهای دوجانبه را فراهم کنند. به همین ترتیب جمهوری اسلامی ایران نیز درصدد است تا با امضای این موافقتنامه‌ها روابط سیاسی و اقتصادی خود را با کشورهای مختلف تحکیم بخشد. بدیهی است اجرای این موافقتنامه آثار اقتصادی و سیاسی مطلوبی بر کشور خواهد داشت که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. تشویق و جذب سرمایه‌های خارجی،

۲. تحکیم بخشیدن به حسن روابط سیاسی،

۳. توسعه و ارتقای سطح مناسبات بین دولت‌ها،

۴. اشتغال‌زایی،

۵. جلوگیری از اخذ مالیات مضاعف،

۶. پیشگیری از تعارض قوانین مالیاتی، کاهش دعاوی مالیاتی و جلوگیری از تخلفات مالی (فرار مالی) در مورد مالیات‌های بر درآمد و سرمایه.

بدین ترتیب اجرای چنین موافقتنامه‌هایی از بعد سیاسی و اقتصادی اقدامی مطلوب شناخته شده و مؤثر خواهد بود. در مجموع و از آنجا که هدف اصلی هر لایحه باید حفظ منافع ملی و تسهیل جریان امور باشد لایحه مزبور با اعمال اصلاحات لازم مناسب ارزیابی می‌شود.